

Ortak Türk Tarihi-4

Yaşar

Yenicıerioglu

Ortak Türk tarihi dersi - 4

Yaşar Yeniçerioğlu

"Ortak Türk Tarihi Dersi" kitabında, Türklerin inancıyla ilgili her anlatımın önüne "Türkler İslâmiyet'e girmeden önce..." diye başlanması dikkatimi çekmiştir.

Aslında Türklerin tarihini anlatan, yani geçmişle ilgili bir ders kitabında -farklı din ve inanç gruplarında olan Türkler düşünülerek- bu konuya girilmeseydi ya da okuma başlığı ile kitabın sonunda işlenseydi, yeterdi sanıyorum. Hele ki kitapta şu ifadeyi görünce şaşırırım desem yeridir: "Osmanlı'nın tek amacı İslâm'ı yaymaktır..." Bence bu tespit biraz değil çok iddialı olmuş. Bu konularda epey eser okudum ama Osmanlı'nın böyle bir amacı olduğunu görmedim veya ben anlayamadım. Ayrıca bu ifadeler diğer Türk devletlerinde okutulan ders kitaplarında da var mı, merak ettim? Yoksa bu kitaba sonradan ilaveler mi yapıldı, bilmek isterim?.. Bizimkiler, "Kargadan başka bir kuş bilmem." misali Osmanlıdan başka bir Türk devleti bilmedikleri için olur mu? Olur. Esasen Osmanlı'yı da bilmezler Türkü de bilmezler!..

Araya Türk dünyasının bilgilerinden Prof.Dr.Turan YAZGAN'ın "Türk dünyası, Dünü-Bugünü, Dertler-Çareler" konulu 30/04/2006 tarihinde Burdur'da verdiği konferansından bir alıntı paylaşacağım: "...Bir kere Türkler hiçbir zaman, tarihlerinin hiçbir döneminde din savaşı yapmamıştır.

Batıya giderken de İslamiyet'i götürmek için gitmemiştir. Batıya gittikçe tampon bölge kullanmak ve onlardan haraç alarak devletin gelirlerini artırmak için gitmişlerdir. Ama gittiği yerlerde İslâmiyet'i kabul edenlere hiç dokunmamış, onlara her türlü imtiyazı vermiştir. Vergileri muaf tutmuş, pek çok imtiyazlar tabii ki vermiştir. Yoksa cebri olarak, İslâm yapmak üzere savaş yaptığımız vaki değildir. ...mezhep savaşı hiçbir şekilde yapılmamıştır... (MDM yayını, no:7, Ankara-2014, s.8-9) " Savaşların temelinde ticaretin bulunduğunu ve doğudaki Türk devletleri ile yaptığı savaşları da Baharat/ İpek Yolu'nu açık tutmak için olduğunu belirtmektedir.

Gerçekten Osmanlı'nın/ Türklerin İslâm'ı yayma düşünceleri var mıydı? Ben tarihçi değilim ama tarihe özel merakım sebebiyle uzun yıllardır birçok kitap, makale, yazı okudum ve hâlâ okuyorum. Okuduklarımda bulduğum ilgi çekici konuları da -tarihimize merak uyandırmak amacıyla- yazmaya çalışıyorum.

Övünmek için şu ifadeyi hep kullanmıyor muyuz? "Osmanlı fethettiği ülkelerde, bölgelerde, yöre halkının diline, dinine, kültürüne karışmamıştır." Peki, bu ifadeyle ders kitabındaki tespit çelişmiyor mu? Sonra "Osmanlı, tarihi boyunca ne kadar başka dinlerdeki insanları Müslüman yaptı? Hiç düşündünüz mü?" sorusunun cevabını bulmamız gerekiyor mu? Ben bu sorunun cevabını okuduğum eserlerden çıkardım ve Kamudan Net Haber Sitesinde 23/08/2020 tarihinde "Osmanlı'nın İslâm'a Hizmeti!.." ve 30/08/2020 tarihinde de "Osmanlı Ne Kadar Müslüman Yaptı?" başlıklı iki yazıyla anlatmaya çalıştım.

[Osmanlı'nın İslâm'a Hizmeti!..](#)

[Osmanlı Ne Kadar Müslüman Yaptı?](#)

Bu yazılarımdan kısaltarak bazı cümleleri aktaracağım. Siz de araştırabilirsiniz!..

"Osmanlı'nın İslâm'a Hizmeti!..

...Sakın başlığa bakıp kimse benim Osmanlı'yı sevmediğimi sanmasın. Aksine Türk Tarihine bir bütün

olarak baktığımdan şöyle düşünürüm: Osmanlı bir Türk devletidir ve kadim tarihimiz içerisinde altıyüz yıl süren önemli bir dönemdir. Tabii ki Osmanlı hakkında olumlu görüşlerim çoğunlukta olmakla birlikte olumsuz görüşlerim de vardır.

Tarihe tarafsız, objektif bakmaya özen gösteriyorum. Ancak okurken, ders çıkartmak ve ibret almak için hep sorgulayarak okuyorum. Yerli ve yabancı tarihçileri okudukça, kafamda bir çok soru dolaşmaya başladı. Mesela; gençlik yıllarımızdan beri Osmanlı devleti ve padişahlar hakkında 'Nizam-ı alem için, İ'lâ'yi Kelimetullah için mücadele ettiler.' şeklinde sözler duyardık. Osmanlı gerçekten kendisine böyle bir görev (misyon) yüklemiş miydi? Yoksa geçmişten gelen 'cihangirlik' geleneğine mi sürdürüyordu?

...İslâm'ın "dinde zorlama yoktur." ve "tebliğ yapmak esastır." İlkelerine uygun mu hareket ediyordu?..

Türkler, dünyanın her bölgesine, en ücra köşelere kadar gitmişlerdir. Bugün de böyle değil mi? Ancak, gittikleri ya da fethettikleri yerlere kendi kültürlerini taşıyacaklarına, yerli ahalinin kültürünün etkisi altına girmişlerdir; onlara uyum sağlamışlardır. Bu şekilde dünyanın çeşitli yörelerinde kaybolan Türkler çoktur...

Türkler; kültürlerinde, eski inançlarında olan ve İslâm'ın ilkeleri ile çatışmayan değerleri bir araya getirerek kendilerine özgü bir İslâm anlayışı ortaya koymuşlardır. Mümkün olduğunca Arap kültürüne uzak durmaya çalışmışlardır...

Yeri gelmişken... Fatih Sultan Mehmet, Konstantinopolis'i Peygamberimizin hadisine mazhar olmak için mi fethetti? Veya soruyu biraz değiştirelim: Farz edelim ki Peygamberimizin böyle bir hadisi yok, fethetmeyecek miydi? Ortada çıban başı gibi kalmış gözde bir şehrin fethi zorunluluktadır...

Türkler Müslüman olmadan önce savaş yapmıyorlar mıydı, topraklar ele geçirmiyorlar mıydı? Müslüman olduktan sonra mı gazaya ve fethetmeye başladılar? Veya Osmanlı'nın hedefi, Türklerin esas ülküsü olan "kızılma" mıydı?..

Türklerde "Gök-Tanrı" inancıyla bağlantılı "kut" sistemi vardır. Hem siyasi iktidar hem de hâkimiyet, kaynağını Tanrı'dan almaktadır. Kağan, Tanrı'nın temsilcisi ya da elçisi gibidir. Bilge Kağan, kitabede "Kut'um olduğu için Kağan oldum." demektedir.

Ayrıca, genelde "Gökte tek Tanrı varsa, yeryüzünde de tek hükümdar olmalıdır." anlayışı hâkimdir. Bu düşünce, sadece Osmanlı hükümdarlarında değil diğer Türk devletlerinin hükümdarlarında da vardır. Türkler, onun için hep birbiriyle savaşmış, birbirlerini kırmışlardır...

...Osmanlılardan önce İslamiyet, o gün ki bilinen dünyada birçok yere yayılmıştır (İslâmiyet'in yayılması sırasında Arap ordularının -özellikle Orta Asya'da- yaptıkları ayrı bir yazı konusudur.) İspanya hariç Avrupa ve Asya'nın kuzey bölgeleri İslâm'a uzak kalmıştır.

Osmanlı Devleti'nin Asya'da, Arabistan'da, Afrika'da yaptığı savaşların büyük çoğunluğu, ...zaten halkı ve yöneticileri Müslüman olan devletlerdir. Sadece Avrupa'da/ Balkanlarda halkı ve yöneticileri Müslüman olmayan devletlerle savaşmışlardır. Haçlı Seferleri de Osmanlı'dan önceki Selçuklu Devleti dönemine rast gelir...

Osmanlı Ne Kadar Müslüman Yaptı?

...Balkanlarda Müslüman nüfus çok azdır. Bugün Arnavutların yaklaşık %60'ı Müslümandır; biraz da Boşnaklar ve Hırvatlar...

Osmanlı'nın son dönemlerinde, özellikle 1. ve 2.Balkan Savaşları'nda yaşananlar, gerçekten çok acı... Belki aklınıza, yenilgiler sebebiyle Anadolu'ya göç ettiler cevabı gelebilir, doğrudur. Ama Müslüman halkı Anadolu'ya sürenler de Osmanlı'nın hükmü altında yaşayan yerli halklardır. Bir terslik, bir zıtlık var!.. Kafamdaki tereddütler de buradan geliyor.

Konuya farklı açıdan bakarak, şunu sormak istiyorum: Eğer Osmanlı'nın İslâm'ı yaymak gibi bir görevi (misyonu) olsaydı, tâ Avrupa'nın ortalarına kadar giden Osmanlıların bu bölgelerin bütün milletlerini, halkını ya da topluluklarını Müslüman yapması gerekmez miydi?.. Veya bu halklar neden Müslüman olmadılar?..

Sorunun cevabı... Yılmaz ÖZTUNA'nın "Büyük Türkiye Tarihi" isimli 14 ciltlik kitabında (cilt.9, s.86-88) anlatılmaktadır. "Cizye, gayrimüslimlerden alınan vergidir. İnsan başına hesap edildiği için 'baş vergisi, kelle vergisi' de demişlerdir...

Bu İslâmî verginin mantığı şudur: "Müslümanlar, kan, can ve servetleri bahâsına gayrimüslim tab'alarına asayiş temin etmekte, onların haklarını korumakta, düşmana karşı onların canlarını ve mallarını savunmaktadırlar. Gayrimüslimler askerlikle mükellef olmadıkları için bütün yükümlülük Müslümanlara düşmektedir. Binaenaleyh her gayrimüslimin buna karşılık bir vergi vermesi şarttır. On milyonlarca Hıristiyan Tab'ası olan Osmanlı devletinde böyle bir verginin ehemmiyeti üzerinde fazla söz söylemeye lüzum yoktur. Bu vergi bütün İslâm devletlerinde olduğu gibi Osmanlı devletinde de şöyle bir sosyal netice doğurmuştur: İslâm devletleri, hele bunların içinde en bol gayrimüslim tab'ası olan Osmanlı devleti, ihtidâyı, Müslüman dinine geçmeyi asla teşvik etmemiş, bu hususta hiçbir tedbir almamış, hele ferdi ihtidâlar dışında kitle halindeki İslâmlaşmayı kesin şekilde önlemiştir. Hıristiyan tebeasından hiçbir korkusu olmayan devlet, gelirinin azalacağından, ordusunu ayakta tutamayacağından daima korkmuştur...

Cizye'nin miktarı, devletin mali siyasetine kalmış bir şeydir. ...Hıristiyanlar askere alınmadıkları için onlara 'bedel' adıyla askerlikten muafiyet vergisi konulmuş, imparatorluğun sonuna kadar bu durum devam etmiştir. Devlet, Hıristiyan Tab'asının eline silah vermeyi tehlikeli saymıştır. Savaş usullerini bilen bir Hıristiyan kitleyi edinmek, devlet siyasetine aykırı sayılmıştır.

XIX.asırda ise durum altüst olmuş, Hıristiyan Tab'asına hiç ehemmiyet vermiyen devlet, bu tab'asının dışarıdan kışkırtılmasıyla büyük belalara uğramıştır..."

Tarihçimiz, bu dönemde Müslüman olanları da şöyle açıklamaktadır (anlaşılır olması için metni maddeler haline getirdim): "Kitle halinde ihtidalar mahdut ve hemen hemen şunlardan ibarettir;

- Katolik ve Ortodoks Hıristiyan olan Arnavutların üçte ikisi XIV-XVI.asırlarda bilhassa XV.asırda Müslüman olmuşlardır.

- XV.asırda Bosna-Hersek'te yaşayan Katolik veya -bazı Müslüman esaslar taşıyan- Bogomil mezheplerinden olan Hırvatların çoğu Müslüman olmuş, bunlara 'Boşnak' denilmiştir.

- Küçük bir Bulgar kitleyi Müslüman olmuş, bunlara da 'Pomak' denilmiştir. Sayıları çok azdır.

- Girit'teki Ortodoks Rumlardan bir kitle, XVII.asırda Müslümanlaşmıştır. Bu kavimler Arnavutça, Hırvatça, Bulgarca konuşmaya devam etmişler, yalnız Girit Müslümanları XX.asrın 2.çeyreğinde Yunancayı tamamen unutarak Türkçe konuşmaya başlamış, yani Türkleşmişlerdir.

Bu kitlevi ihtidâlar Divan-ı Hümayun'u hiç memnun etmemiş, vergi açığını nasıl kapayacağı hususunda düşünceye sevk etmiştir. Anadolu Rumları ve Ermenileri arasında kitlevi ihtidâlar olmamasına çok dikkat edilmiştir.

- Ortodoks Gürcüler arasındaki ihtidâlar da bu kavmin büyük çoğunluğu bugün de Ortodoks olmakla beraber, kitlevî sayılır. Mesela Batum bölgesinde (Acaristan) yaşayan Acarlar, tamamen Müslüman olmuşlardır (XV.asır ve sonrası). Fakat Müslüman Gürcüler, ekseriya Gürcistan'da kalmayarak - Acaristan hariç- Anadolu'ya gelmişlerdir.

- XVII.asırda Abhazistan da İslâmlaşmış sayılır. Abaza'ların çok büyük çoğunluğu Müslüman olmuştur. Bugün Sohumkal'a çevresinde yaşarlar ve çoğu da Anadolu'ya gelmiştir.

- Osmanlıların devlet siyaseti olarak yapmak istedikleri ve başardıkları tek kitlevî ihtidâ, Çerkeslerinkidir. XVIII.asrın sonlarında Rusya'nın Kuzey Kafkasya'ya müdahaleye başlaması, Bab-ı Ali'yi çok büyük ölçüde telaşlandırmıştır. Çerkesistan'da henüz putperest olan Çerkesleri Müslümanlığa ve netice itibarıyla devlete kazandırmak için Ferah Ali Paşa seçilmiştir. Bu fedakâr vezir, bir avuç adamıyla uzun yıllar Anapa'da oturarak bütün Çerkesistan'ı çok zor şartlar altında ve çok büyük başarıyla Müslümanlaştırmıştır. Çok ilkel hayat yaşayan Çerkes kabilelerine hulûl için kullandığı metodlar, hârikulâdedir. Yeni İslam olmuşlara has bir ateşlilikle Çerkesler, kendilerinden bekleneni yapmış, Ruslar'a kan kusturmuşlardır. II.Ekatharina'nın Ortodoks misyonerleri, Çerkesler arasında az başarı kaydetmiştir. XIX.asırda Rus istilası karşısında Çerkesistan'dan büyük kitleler Anadolu'ya gelmiştir...

- Diğer Kuzey Kafkasya kavimleri de (Lezgiler, Osetler, Çeçenler, İnguşlar, Lazlar vs.) bu suretle İslâmlaştırılmıştır.

Kuzey Kafkasya'nın İslâmlaştırılması, bu ülkenin tamamen ayrı diller konuşan ve millet olmıyan yarım düzineden fazla kavimle meskûn olması yüzünden, Osmanlıların ümid ettikleri seddi yeterli derecede meydana getirememiş, Ruslar, Kafkaslar'ı geçebilmiş, Güney Kafkasya'yı istilâ ettikleri gibi, zaman zaman Anadolu ve Güney Azerbaycan'a da akmışlardır...

Tarihi olayları, mutlaka yaşandığı çağa ve zamana göre değerlendirmek gerekmektedir..."